

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 14, ст.186)

(ВВОДИТЬСЯ В ДІЮ ПОСТАНОВОЮ ВР

№ 2010-XII (2010-12) від 20.12.91, ВВР, 1992, № 14, ст.187)

(В РЕДАКЦІЇ ЗАКОНУ

№ 3312-XII (3312-12) від 22.06.93, ВВР, 1993, № 32, ст.341)

(ІЗ ЗМІНАМИ, ВНЕСЕНИМИ ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНАМИ

№ 1169-XIV (1169-14) від 20.10.99, ВВР 2000, № 1, ст.1 № 2071-III (2071-14) від 02.11.2000, ВВР, 2000, № 51-52, ст.448)

Цей Закон визначає економічні, соціальні і правові основи створення та діяльності селянських (фермерських) господарств в Україні.

Закон гарантує право громадян України на добровільне створення цих господарств, самостійність їх господарювання, рівність з іншими формами господарювання в агропромисловому комплексі, а працюючих у селянських (фермерських) господарствах - із зайнятими в інших сферах народного господарства.

Закон спрямований на створення умов для розвитку селянських (фермерських) господарств, виробництва в них товарної сільськогосподарської продукції, забезпечення раціонального використання і збереження переданих і наданих їм земель, соціального та правового захисту цих господарств.

Р О З Д І Л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

СТАТТЯ 1. ЗАКОНОДАВСТВО ПРО СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО

1. Відносини, пов'язані із створенням і діяльністю селянських (фермерських) господарств, регулюються цим Законом, законами "Про власність" (697-12), "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві" (400-12), "Про підприємництво" (698-12), "Про колективне сільськогосподарське підприємство" (2114-12), законодавством про землю, іншими законодавчими актами України.

2. Цей Закон не поширюється на сільськогосподарську діяльність громадян, які ведуть особисте підсобне господарство, займаються індивідуальним і колективним садівництвом та городництвом.

СТАТТЯ 2. ПОНЯТТЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Селянське (фермерське) господарство є формою підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією.

2. Членами селянського (фермерського) господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 16-річного віку, та інші родичі, які об'єдналися для роботи в цьому господарстві. Членами селянського (фермерського) господарства не можуть бути особи, в тому числі родичі, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою). Селянське (фермерське) господарство може бути створено однією особою.

Головою селянського (фермерського) господарства є його засновник або особа, яка є його правонаступником.

3. При створенні одним із членів сім'ї селянського (фермерського) господарства інші члени сім'ї та родичі самостійно приймають рішення про участь в його діяльності.

4. Інтереси селянського (фермерського) господарства перед підприємствами, установами та організаціями, окремими громадянами представляє голова господарства.

5. На ім'я голови селянського (фермерського) господарства видається відповідно Державний акт на право приватної власності на землю, Державний акт на право постійного користування землею. З ним укладається договір на тимчасове користування землею, в тому числі на умовах оренди. Складаються також інші документи відповідно до законодавства України.

6. Голова селянського (фермерського) господарства може доручати виконувати свої обов'язки і використовувати права голови одному з членів господарства.

(Частину сьому статті 2 виключено на підставі Закону N 2071-III (2071-14) від 02.11.2000)

8. Селянське (фермерське) господарство має своє найменування, печатку і штамп.

СТАТТЯ 3. МІСЦЕ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА В НАРОДНОГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ

1. Селянське (фермерське) господарство в системі народногосподарського комплексу є рівноправною формою ведення господарства поряд з державними, колективними, орендними та іншими підприємствами і організаціями, господарськими товариствами.

2. Виробничо-економічні відносини селянського (фермерського) господарства з державними, колективними, орендними та іншими підприємствами і організаціями, господарськими товариствами, окремими громадянами будуються на основі договорів. Розрахункові операції проводяться як на безготівковій основі, так і готівкою.

3. Держава гарантує дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів селянського (фермерського) господарства, створює пільгові умови для кредитування, оподаткування, страхування, матеріально-технічного постачання на період трирічного становлення селянського (фермерського) господарства.

Втручання в господарську або іншу діяльність селянського (фермерського) господарства з боку державних чи інших органів, а також посадових осіб не допускається. Збитки, заподіяні селянському (фермерському) господарству неправомірним втручанням в його діяльність, підлягають відшкодуванню за рахунок винних. Спори про відшкодування збитків вирішуються судом, арбітражним судом або третейським судом.

Це положення не обмежує передбаченого цим Законом права державних органів щодо здійснення контролю за діяльністю селянських (фермерських) господарств.

4. Селянське (фермерське) господарство має право бути засновником або членом асоціацій, консорціумів, корпорацій, акціонерних товариств, інших об'єднань, кооперативів, спільних підприємств по виробництву, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції, що обслуговують агропромисловий комплекс, а також несільськогосподарських підприємств і організацій, в тому числі з участю іноземних партнерів, брати участь у створенні або бути членом комерційних банків.

Р О З Д І Л І І

СТВОРЕННЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

СТАТТЯ 4. ПРАВО НА СТВОРЕННЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА ТА УМОВИ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЙОГО ВЕДЕННЯ

1. Право на створення селянського (фермерського) господарства має кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку, виявив таке бажання, має документи, що підтверджують його здатність займатися сільським господарством, та пройшов конкурсний відбір.

Першочергове право на створення селянського (фермерського) господарства надається громадянам, які проживають в сільській місцевості і мають необхідну кваліфікацію або досвід роботи в сільському господарстві.

Конкурсний відбір бажаючих створити селянське (фермерське) господарство проводить районна (міська) конкурсна комісія, склад якої формує районна державна адміністрація (виконавчий орган місцевого самоврядування) і затверджує голова районної, міської, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Ради народних депутатів.

До складу комісії включаються представники районної, міської, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Ради народних депутатів, управління сільського господарства та відділу земельних ресурсів місцевої державної адміністрації, асоціації фермерів, сільської, селищної Ради народних депутатів, на території якої передбачається відведення земельної ділянки для створення селянського (фермерського) господарства, та інших заінтересованих державних і громадських організацій.

2. Земельні ділянки громадянам України для ведення селянського (фермерського) господарства передаються у приватну власність і надаються в користування, в тому числі на умовах оренди.

Передача земельних ділянок у приватну власність і надання їх в користування здійснюється із земель запасу, а також земель, вилучених (викуплених) у встановленому порядку.

Безплатно земельні ділянки передаються у приватну власність громадян для ведення селянського (фермерського) господарства у межах середньої земельної частки, що обчислюється в порядку, передбаченому статтею 6 Земельного кодексу України (561-12).

Передача громадянам безплатно у приватну власність земельних ділянок для ведення селянського (фермерського) господарства провадиться один раз, про що Радою народних депутатів, яка передала земельну ділянку, робиться відмітка в паспорті або документі, який його замінює.

За плату передаються у приватну власність громадян для ведення селянського (фермерського) господарства земельні ділянки, розмір яких перевищує середню земельну частку.

У постійне користування земля надається громадянам для ведення селянського (фермерського) господарства із земель, що перебувають у державній власності. У тимчасове користування земельні ділянки надаються, зокрема, із земель запасу, а також можуть надаватися із земель лісового і водного фондів.

Власники земельних ділянок, переданих їм Радою народних депутатів, не вправі протягом шести років з часу набуття права власності продавати або іншим способом відчужувати належну їм земельну ділянку, крім переходу її у спадщину або Раді народних депутатів на тих же умовах, на яких вона була їм передана. У разі наявності поважних причин суд за заявою власника може скоротити зазначений термін.

Еродовані та дефляційно небезпечні землі можуть надаватися селянським (фермерським) господарствам без зміни їх цільового призначення та за умови дотримання вимог ґрунтозахисного землеробства.

3. Земельні ділянки виділяються, як правило, єдиним масивом з розташованими на ньому водними джерелами та лісовими угіддями, по можливості наближеними до існуючих доріг, електро- і радіотелефонних мереж, газо- і водопостачальних систем та інших видів інженерної інфраструктури.

Землі лісового і водного фондів, що входять до складу угідь селянських (фермерських) господарств, не можуть передаватися у приватну власність господарств, за винятком невеликих (до 5 гектарів) ділянок лісів і невеликих (до 3 гектарів) ділянок водойм і боліт.

СТАТТЯ 5. ПОРЯДОК НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ВЕДЕННЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Громадяни, які виявили бажання вести селянське (фермерське) господарство (включаючи тих, хто переїздить з іншої місцевості), для одержання земельної ділянки у власність або користування, в тому числі в оренду, подають до районної, міської, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Ради народних депутатів за місцем розташування земельної ділянки заяву, підписану головою створюваного селянського (фермерського) господарства.

У заяві зазначаються: бажані розмір і місце розташування ділянки, кількість членів селянського (фермерського) господарства, документально підтверджується їх досвід роботи в сільському господарстві та наявність кваліфікації або спеціальної підготовки, обґрунтування щодо розмірів земельної ділянки і перспектив діяльності селянського (фермерського) господарства.

2. Заяву громадянина про передачу земельної ділянки у власність або надання у користування за погодженням з сільською, селищною Радою народних депутатів розглядає у місячний термін районна (міська) конкурсна комісія та районна, міська, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Рада народних депутатів, і в разі проходження конкурсного відбору та згоди відповідна Рада замовляє за рахунок Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств державній землевпорядній організації проект відведення ділянки, який розробляється в першочерговому порядку.

Проект відведення земельної ділянки погоджується із власником землі або землекористувачем (за винятком випадків відведення земельної ділянки із земель запасу) відповідно районними (міськими) землевпорядним, природоохоронним і санітарним органами та органом архітектури.

Рішення щодо передачі і надання земельних ділянок громадянам для ведення селянського (фермерського) господарства відповідні Ради народних депутатів приймають на найближчій сесії.

3. У разі відмови районної, міської, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Ради народних депутатів у передачі або наданні земельної ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства це питання вирішується судом.

Рішення суду про задоволення позову є підставою для відведення ділянки в натурі (на місцевості), видачі документа, що посвідчує право власності або користування землею, а також для укладення договору на оренду.

4. Передача та надання земельних ділянок, що перебувають у власності або користуванні, провадиться тільки після їх вилучення (викупу).

Відведення земельної ділянки в натурі (на місцевості) провадиться після збирання врожаю на цій ділянці.

СТАТТЯ 6. РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

Для ведення селянського (фермерського) господарства можуть передаватися у приватну власність або надаватися у користування земельні ділянки, розмір яких не повинен перевищувати 50 гектарів ріллі і 100 гектарів усіх земель, у місцевостях з трудонедостатніми населеними пунктами, визначеними Кабінетом Міністрів України, - 100 гектарів ріллі.

Конкретні розміри земельних ділянок громадян, які ведуть селянське (фермерське) господарство, у межах норм, передбачених частиною першою цієї статті, визначають районні, міські, в адміністративному підпорядкуванні яких є район, Ради народних депутатів диференційовано, з урахуванням регіональних особливостей, спеціалізації та можливостей ефективного використання наданих земель.

Для створення раціональних за розмірами селянських (фермерських) господарств громадяни України, які ведуть таке господарство, можуть додатково орендувати земельні ділянки для виробничих цілей.

Розмір земельної ділянки, що надається в оренду, обумовлюється договором оренди.

Земельні ділянки громадян, які ведуть селянське (фермерське) господарство, поділу не підлягають.

СТАТТЯ 7. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ЧЛЕНАМ КОЛЕКТИВНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ, ЯКІ ВИЯВИЛИ БАЖАННЯ ВЕСТИ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО

Члени колективних сільськогосподарських підприємств, сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських акціонерних товариств, які побажали вести селянське (фермерське) господарство, мають право безперешкодного виходу з них. За рішенням районної, міської, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Ради народних депутатів їм передаються безплатно у приватну власність земельні ділянки в межах середньої земельної частки, що вилучається із земель зазначених підприємств, кооперативів, акціонерних товариств, та, крім того, передаються у приватну власність за плату і надаються у користування земельні ділянки із земель запасу.

Розмір земельної ділянки, що передається безплатно у приватну власність члену колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу,

сільськогосподарського акціонерного товариства, визначається на рівні середньої земельної частки, що обчислюється в порядку, передбаченому статтею 6 Земельного кодексу України (561-12).

Кадастрова оцінка земельної ділянки, що вилучається, повинна бути, як правило, на рівні середньої по господарству. У разі надання земельних ділянок для ведення селянського (фермерського) господарства з оцінкою нижче від середньої кадастрової по господарству встановлюються пільги відповідно до статті 10 цього Закону.

СТАТТЯ 8. ПОДАННЯ ДОПОМОГИ В ОБЛАШТУВАННІ СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

1. Для облаштування і ведення селянського (фермерського) господарства колективне сільськогосподарське підприємство, сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарське акціонерне товариство виділяє члену цього підприємства, який виходить з нього, належний пай у грошовому або натуральному вигляді.

У разі відмови у виділенні члену колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства належного йому паю це питання вирішується судом. Рішення суду про задоволення позову є підставою для виділення паю.

2. У період становлення селянського (фермерського) господарства на неосвоєній території, де немає об'єктів виробничого і невиробничого призначення, держава подає йому допомогу за рахунок державних централізованих капітальних вкладень, місцевих бюджетів.

Частина державних централізованих капітальних вкладень спрямовується на будівництво під'їзних доріг до селянських (фермерських) господарств, електро- і радіотелефонних мереж, газо- і водопостачальних систем, а у трудонедостатніх сільських населених пунктах - також на спорудження житла і господарських будівель.

Меліорація земель здійснюється за державною програмою за рахунок капіталовкладень, що передбачаються на будівництво об'єктів виробничого призначення в агропромисловому комплексі. Порядок використання цих капіталовкладень устанавлюється Кабінетом Міністрів України.

За рахунок місцевих бюджетів селянським (фермерським) господарствам подається допомога у будівництві об'єктів виробничого і невиробничого призначення, житла, проведенні заходів щодо землеустрою.

Кошти Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств спрямовуються на розроблення проектів відведення земельних ділянок, відшкодування частини витрат, пов'язаних із сплатою відсотків за користування позичками банків, та на інші цілі, передбачені статутом Фонду.

3. Переселенцям, які створюють селянське (фермерське) господарство в трудонедостатніх населених пунктах, перелік яких визначається у встановленому порядку, надається одноразова грошова допомога за рахунок державного (при міжобласному переселенні), республіканського (Республіки Крим) і місцевих бюджетів (при переселенні в межах Республіки Крим, області) у розмірі, що встановлюється відповідно Кабінетом Міністрів України, Радою Міністрів Республіки Крим, обласною державною адміністрацією.

СТАТТЯ 9. РЕЄСТРАЦІЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Після одержання Державного акта на право приватної власності на землю, Державного акта на право постійного користування землею або укладення договору на тимчасове користування землею, в тому числі на умовах оренди, селянське (фермерське) господарство підлягає у 30-денний термін державній реєстрації у Раді народних депутатів, що передала у власність чи надала у користування земельну ділянку.

Для державної реєстрації селянського (фермерського) господарства до відповідної Ради народних депутатів подається заява, статут, якщо це необхідно для створеної організаційної форми підприємництва, список осіб, які виявили бажання створити його (із зазначенням прізвища, імені та по батькові голови), і документ про внесення плати за державну реєстрацію.

За державну реєстрацію справляється плата, розмір якої встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Після відведення земельної ділянки в натурі (на місцевості) і одержання Державного акта на право приватної власності на землю, Державного акта на право постійного користування або укладення договору на тимчасове користування землею, в тому числі на умовах оренди, та державної реєстрації селянське (фермерське) господарство набуває статусу юридичної особи, одержує печатку із своїм найменуванням і адресою, відкриває розрахунковий та інші рахунки в установах банку і вступає у відносини з підприємствами, установами та організаціями, визнається державними органами та органами місцевого самоврядування як самостійний товаровиробник при плануванні економічного і соціального розвитку регіону.

3. Сільська, селищна, міська Рада народних депутатів заносить до спеціальної погосподарської книги дані про склад господарства, передану у власність та надану у користування господарству земельну ділянку.

СТАТТЯ 10. ПЛАТА СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ ЗА ЗЕМЛЮ

1. З селянських (фермерських) господарств плата за землю справляється щорічно у вигляді земельного податку або орендної плати, що визначається залежно від якості і місцеположення земельної ділянки виходячи з кадастрової оцінки земель. Розмір орендної плати встановлюється за згодою сторін у договорі оренди.

Порядок оподаткування і середні ставки земельного податку та граничні розміри орендної плати за землю встановлюються Верховною Радою України.

2. Новостворені селянські (фермерські) господарства звільняються від плати за землю протягом трьох років з часу передачі земельної ділянки у їх власність або надання у користування. На них поширюються й інші пільги, встановлені чинним законодавством.

Верховна Рада Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські Ради народних депутатів за клопотання районних і міських Рад можуть установлювати пільги щодо плати за землю: часткове звільнення на певний термін, відстрочення сплати, зниження ставки земельного податку.

СТАТТЯ 11. ОBOB'ЯЗКИ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА ЯК ВЛАСНИКА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ І ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧА

Селянське (фермерське) господарство зобов'язане:

1) забезпечувати використання землі за цільовим призначенням та відповідно до умов її надання;

2) ефективно використовувати землю відповідно до проекту внутрігосподарського землеустрою, підвищувати її родючість, застосовувати природоохоронні технології виробництва, не допускати погіршення екологічної обстановки на території в результаті своєї господарської діяльності;

3) здійснювати комплекс заходів щодо охорони земель, передбачених статтею 84 Земельного кодексу України (561-12);

4) своєчасно вносити земельний податок або орендну плату за землю;

5) не порушувати права власників інших земельних ділянок і землекористувачів, у тому числі орендарів;

6) зберігати геодезичні знаки, протиерозійні споруди, мережі зрошувальних і осушувальних систем;

7) дотримувати режиму санітарних зон і територій, що особливо охороняються;

8) дотримувати правил добросусідства:

дозволяти власникам і користувачам земельних ділянок прохід (проїзд) до доріг загального користування, а також для спорудження або ремонту межових знаків і споруд;

не чинити перешкод у проведенні робіт для державних потреб, а також для спорудження необхідних комунікацій до суміжних земельних ділянок;

вживати заходів до недопущення можливості стоку дощових і стічних вод, проникнення отрутохімікатів і мінеральних добрив на суміжну земельну ділянку.

СТАТТЯ 12. ПРАВО ГРОМАДЯН, ЯКІ ВЕДУТЬ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО, НА БУДІВНИЦТВО ЖИЛИХ, ВИРОБНИЧИХ, КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВИХ ТА ІНШИХ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД

Громадяни, які ведуть селянське (фермерське) господарство, мають право зводити житлові, виробничі, культурно-побутові та інші будівлі і споруди на відведеній їм у власність і користування земельній ділянці за погодженням з сільською, селищною, міською Радою народних депутатів. Зведення на орендованій земельній ділянці приміщень виробничого і невиробничого призначення, у тому числі житла, орендарі погоджують також з орендодавцем.

СТАТТЯ 13. ПРАВО ГРОМАДЯН, ЯКІ ВЕДУТЬ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО, НА НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ У ТИМЧАСОВЕ КОРИСТУВАННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ НА УМОВАХ ОРЕНДИ, ІНШИМ ОСОБАМ

Громадянин, який веде селянське (фермерське) господарство на земельній ділянці, наданій йому в постійне користування, може у разі втрати працездатності або досягнення пенсійного віку за рішенням Ради народних депутатів, яка надала цю земельну ділянку, надати її в тимчасове користування одному із членів сім'ї, який веде спільно з ним селянське (фермерське) господарство.

В разі відсутності таких осіб громадянин може передати у тимчасове користування земельну ділянку іншим членам сім'ї, які не ведуть спільно з ним селянське (фермерське) господарство, але мають необхідну кваліфікацію, досвід роботи в сільському господарстві і

бажають вести селянське (фермерське) господарство, а також іншим особам, які беруть участь у веденні цього селянського (фермерського) господарства.

У разі тимчасової втрати працездатності або наявності інших поважних причин громадянин може надати земельну ділянку в тимчасове користування на підставі договору особам, зазначеним у частинах першій і другій цієї статті, а у разі призову на строкову військову службу, вступу до навчального закладу - на термін до п'яти років. При успадкуванні земельної ділянки неповнолітнім допускається надання її в оренду під контролем місцевої Ради народних депутатів на період до досягнення спадкоємцем повноліття.

СТАТТЯ 14. ПРАВО ГРОМАДЯН, ЯКІ ВЕДУТЬ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО, НА КОМПЕНСАЦІЮ

У разі продажу майна селянського (фермерського) господарства і передачі земельної ділянки, що перебуває у користуванні, в тому числі на умовах оренди, іншому громадянину, підприємству або організації за рішенням Ради народних депутатів селянське (фермерське) господарство має право на одержання від них повної компенсації всіх затрат на вирощення і збирання врожаю, а також затрат на поліпшення якості землі за час користування земельною ділянкою відповідно до підвищення кадастрової оцінки.

СТАТТЯ 15. ПРАВО СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА НА КОРИСТУВАННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Селянське (фермерське) господарство має право використовувати для потреб господарства загальнопоширені корисні копалини (пісок, глина, гравій, торф тощо), лісові угіддя, водні об'єкти та прісні підземні води, які є на земельній ділянці, а також інші корисні властивості землі відповідно до законодавства України.

Р О З Д І Л ІІІ

МАЙНО СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

СТАТТЯ 16. ВЛАСНІСТЬ ОСІБ, ЯКІ ВЕДУТЬ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО

У власності осіб, які ведуть селянське (фермерське) господарство, можуть бути земля, жилі будинки, квартири, предмети особистого користування, предмети домашнього господарства, продуктивна і робоча худоба, птиця, бджолосім'я, посіви та посадки сільськогосподарських культур і насадження на земельній ділянці, засоби виробництва, вироблена продукція і доходи від її реалізації, транспортні засоби, кошти, акції, інші цінні папери, а також інше майно споживчого і виробничого призначення для ведення селянського (фермерського) господарства і заняття підсобними промислами.

Майно цих осіб належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не передбачено угодою між ними.

Майно селянського (фермерського) господарства перебуває під захистом держави нарівні з іншими формами власності.

Прохід по землях селянського (фермерського) господарства, проїзд на тракторах, автомобільному і гужовому транспорті, пересування на човнах, купання і рибальство у

водоймах господарства, розміщення на цих землях палаток і проживання в них, розведення багаття та інші подібні дії дозволяються лише за згодою власника господарства і за умови збереження природних компонентів в екологічно чистому вигляді.

СТАТТЯ 17. ВОЛОДІННЯ, КОРИСТУВАННЯ І РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ

1. Володіння, користування і розпорядження майном здійснюється членами селянського (фермерського) господарства за взаємною домовленістю.

2. Селянське (фермерське) господарство має право продавати і передавати підприємствам, установам, організаціям і громадянам, обмінювати, здавати в оренду, надавати у тимчасове користування належне йому на праві власності майно.

3. Селянське (фермерське) господарство має право придбавати, брати у тимчасове користування, в тому числі і на умовах оренди, майно у підприємств, установ та організацій, інших селянських (фермерських) господарств і громадян.

4. Майнові відносини селянського (фермерського) господарства регулюються цивільним законодавством.

Майнові спори між членами селянського (фермерського) господарства вирішуються судом.

СТАТТЯ 18. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

За порушення договірних зобов'язань, кредитно-розрахункової і податкової дисципліни, санітарних і ветеринарних правил, вимог щодо якості продукції та інших правил здійснення господарської діяльності селянське (фермерське) господарство несе відповідальність, передбачену законодавством України.

У разі систематичного невнесення земельного податку в терміни, встановлені законодавством України, а також орендної плати в терміни, визначені договором оренди, право власності і користування земельною ділянкою чи її частиною припиняється.

СТАТТЯ 19. УСПАДКУВАННЯ ЗЕМЛІ І МАЙНА СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

Успадкування землі і майна селянського (фермерського) господарства здійснюється відповідно до земельного та цивільного законодавства України.

Р О З Д І Л І V

ДІЯЛЬНІСТЬ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

СТАТТЯ 20. ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Селянське (фермерське) господарство діє в умовах самоокупності. Всі витрати господарство покриває за рахунок власних доходів.

2. Селянське (фермерське) господарство самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку у встановленому порядку та реалізацію, за власним розсудом підбирає партнерів з

економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, в тому числі іноземних. Воно може разом з сільськогосподарським виробництвом займатися будь-яким іншим видом діяльності, не забороненим законодавством України.

3. Селянське (фермерське) господарство має право вступати в договірні відносини з будь-якими підприємствами, установами і організаціями, з окремими громадянами, самостійно вибирати партнерів, у тому числі іноземних, для укладання договорів.

Спори, що виникають під час виконання договорів, вирішуються судом або арбітражним судом.

СТАТТЯ 21. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ПОСТАЧАННЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Селянське (фермерське) господарство придбаває необхідні йому матеріально-технічні ресурси, виробництво і споживання яких контролюється і централізовано розподіляється державою і які виділені цільовим призначенням для селянських (фермерських) господарств за рахунок ресурсів, передбачених для сільського господарства, в системі державних постачальницьких організацій, на умовах, установлених для сільськогосподарських підприємств, а також у будь-яких підприємств і організацій, на біржах, у населення тощо.

2. Селянські (фермерські) господарства можуть брати технічні засоби в довготермінову оренду і напрокат.

3. Ремонт і технічне обслуговування належних селянському (фермерському) господарству тракторів, іншої сільськогосподарської техніки та устаткування, вантажних автомобілів, агрохімічне, зоотехнічне і ветеринарне обслуговування здійснюються агросервісними та іншими підприємствами і організаціями за цінами, розцінками, тарифами, встановленими для колективних і державних сільськогосподарських підприємств, а також колективними і державними сільськогосподарськими підприємствами, іншими організаціями та громадянами за цінами згідно з домовленістю.

СТАТТЯ 22. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ СЕЛЯНСЬКИМ (ФЕРМЕРСЬКИМ) ГОСПОДАРСТВОМ

1. Селянське (фермерське) господарство має право самостійно розпоряджатися виробленою ним продукцією, може на добровільних засадах укласти з підприємствами, установами і організаціями, які здійснюють заготівлю і переробку сільськогосподарської продукції, договори на продаж своєї продукції, а також реалізувати її на власний розсуд будь-яким іншим споживачам і на ринку.

2. Продукція, що продається державним підприємствам і організаціям відповідно до укладених договорів, оплачується за фіксованими, регульованими (стартовими), договірними (вільними) цінами і на умовах, передбачених для колективних і державних сільськогосподарських підприємств. Ціни на решту продукції селянське (фермерське) господарство встановлює самостійно.

3. Селянське (фермерське) господарство зобов'язане дотримувати діючих нормативів щодо якості продукції, санітарних, екологічних та інших вимог.

4. Поставки виробленої селянським (фермерським) господарством продукції на експорт, а також розрахунки з іноземними партнерами здійснюються відповідно до законодавства України.

СТАТТЯ 23. ПРАЦЯ В СЕЛЯНСЬКОМУ (ФЕРМЕРСЬКОМУ) ГОСПОДАРСТВІ

1. У разі виробничої потреби селянське (фермерське) господарство має право залучати до роботи в ньому інших громадян за трудовим договором (контрактом, угодою).

2. Трудові відносини в селянському (фермерському) господарстві визначаються і регулюються членами господарства, а осіб, залучених до роботи за трудовим договором (контрактом, угодою), - законодавством України про працю.

Трудові спори в селянському (фермерському) господарстві вирішуються судом.

3. З особами, залученими до роботи в селянському (фермерському) господарстві, укладається трудовий договір (контракт, угода) у письмовій формі, в якому визначаються термін договору, умови праці і побуту (тривалість робочого дня, вихідні дні, щорічна оплачувана відпустка, форми оплати праці та її розміри, харчування тощо). Трудовий договір (контракт, угода) підлягає реєстрації у місцевій Раді народних депутатів, що передала земельну ділянку у власність або надала в користування, якщо селянське (фермерське) господарство є основним місцем роботи цих осіб.

Видача трудових книжок членам селянського (фермерського) господарства і громадянам, які працюють в ньому за трудовим договором (контрактом, угодою), та їх ведення провадиться господарством на загальних підставах, а записи про трудовий стаж підтверджуються місцевим органом державної виконавчої влади.

4. Розмір оплати праці і тривалість щорічної відпустки осіб, які працюють у селянському (фермерському) господарстві за трудовим договором (контрактом, угодою), не повинні бути меншими від установленого державою розміру мінімальної заробітної плати і передбаченої чинним законодавством тривалості щорічної відпустки. Оплата праці зазначених працівників не залежить від кінцевих результатів діяльності селянського (фермерського) господарства. Ці особи мають право за згодою членів селянського (фермерського) господарства брати участь у розподілі доходів господарства на умовах, передбачених окремою угодою.

5. Голова селянського (фермерського) господарства несе відповідальність за створення безпечних умов праці для членів свого господарства і громадян, які уклали трудовий договір (контракт, угоду), дотримання вимог техніки безпеки, виробничої гігієни та санітарії, пожежної безпеки.

СТАТТЯ 24. ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

Селянське (фермерське) господарство веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи за господарський рік і подає відповідним органам статистичну звітність.

За подання недостовірної звітності голова селянського (фермерського) господарства несе відповідальність у встановленому порядку.

Р О З Д І Л V

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ З УСТАНОВАМИ БАНКІВ, СТРАХОВИМИ ОРГАНАМИ І БЮДЖЕТОМ. СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ І ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧЛЕНІВ СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

СТАТТЯ 25. РОЗРАХУНКИ І КРЕДИТ

1. Селянське (фермерське) господарство має право відкривати на свій вибір у будь-якій установі банку розрахунковий та інші рахунки, включаючи валютний, вільно розпоряджатися власними коштами, що є на цих рахунках, використовуючи їх як на безготівковій основі, так і готівкою відповідно до законодавства. Селянське (фермерське) господарство самостійно визначає розмір готівки, що постійно знаходиться в його касі на поточні витрати. (Частина перша статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1169-XIV (1169-14) від 20.10.99)

2. Списання коштів із розрахункового рахунку селянського (фермерського) господарства, крім платежів до бюджету, може провадитися лише за його згодою, або за рішенням суду, або на підставі виконавчого напису та в інших визначених законодавчими актами випадках.

Платежі до бюджету вносяться в порядку і терміни, що встановлюються законодавством України.

3. Селянське (фермерське) господарство має право одержувати в установах банків, у підприємств і кооперативів довготермінові та короткотермінові позички на підставі укладеного кредитного договору, який визначає умови кредитування.

Селянське (фермерське) господарство одержує кредит під заставу майна, поручительство (гарантію) та інші види забезпечення зобов'язань.

Під заставу приймаються товарно-матеріальні цінності, вироблювана продукція, основні виробничі фонди, а також інше майно позичальника у порядку, встановленому законодавством України.

Передана у власність земельна ділянка може бути об'єктом застави лише за зобов'язанням з участю кредитної установи.

Для підтримки селянських (фермерських) господарств і створення стабільних умов у разі одержання кредиту банку використовуються кошти Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств, на поповнення яких щорічно в проекті державного бюджету Кабінет Міністрів України передбачає відповідні фінансові ресурси.

4. Селянське (фермерське) господарство несе повну відповідальність за дотримання кредитних договорів і розрахункової дисципліни. У разі несвоєчасного повернення одержаних кредитів установи банку без звернення до суду, арбітражного суду можуть використовувати право на реалізацію заставленого майна.

СТАТТЯ 26. СТРАХУВАННЯ МАЙНА СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

Страхування майна селянського (фермерського) господарства здійснюється на добровільних засадах відповідно до законодавства України.

СТАТТЯ 27. ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Оподаткування прибутку селянського (фермерського) господарства провадиться у порядку, встановленому законодавством для сільськогосподарських підприємств.

2. Новостворені селянські (фермерські) господарства звільняються від оподаткування на три роки, а в трудонедостатніх населених пунктах - на п'ять років.

СТАТТЯ 28. ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ І ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧЛЕНІВ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Члени селянського (фермерського) господарства, починаючи з 16-річного віку, і особи, які працюють в ньому за трудовим договором (контрактом, угодою), підлягають державному соціальному страхуванню і пенсійному забезпеченню нарівні з працівниками сільського господарства.

2. Селянське (фермерське) господарство реєструється як платник внесків на державне соціальне страхування в органах Пенсійного фонду України і Фонду соціального страхування України за своїм місцем розташування, у встановленому порядку сплачує внески на державне соціальне страхування на всі види заробітків за членів селянського (фермерського) господарства та осіб, які працюють в ньому за трудовим договором (контрактом, угодою).

3. Час роботи в селянському (фермерському) господарстві членів господарства та осіб, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою), зараховується до загального і безперервного стажу роботи на підставі записів у трудовій книжці і документів, що підтверджують сплату внесків на соціальне страхування.

4. Членам селянського (фермерського) господарства та особам, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою), призначені пенсії виплачуються у повному розмірі без урахування одержуваного заробітку (доходу).

5. Селянське (фермерське) господарство відповідно до чинного законодавства несе матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну його членам і особам, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою), каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними своїх трудових обов'язків.

Р О З Д І Л VI

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

СТАТТЯ 29. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

Діяльність селянського (фермерського) господарства припиняється у разі:

- 1) рішення членів селянського (фермерського) господарства про припинення його діяльності;
- 2) припинення права власності на землю, права користування земельною ділянкою у випадках, передбачених статтями 27 і 28 Земельного кодексу України (561-12);
- 3) визнання селянського (фермерського) господарства неплатоспроможним (банкрутом);
- 4) якщо не залишається жодного члена селянського (фермерського) господарства або спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства.

СТАТТЯ 30. ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

1. Рішення про припинення діяльності селянського (фермерського) господарства приймається районною, міською, в адміністративному підпорядкуванні якої є район, Радою народних депутатів, а у разі його банкрутства - арбітражним судом.

Спори про припинення діяльності селянського (фермерського) господарства вирішуються судом.

2. Вилучення (викуп) для державних і громадських потреб земель у селянського (фермерського) господарства може провадитися за його згодою після виділення йому

відповідною Радою народних депутатів рівноцінної земельної ділянки, будівництва на новому місці підприємствами, установами і організаціями, для яких відводиться земельна ділянка, жилих, виробничих та інших будівель замість вилучених і відшкодування в повному обсязі збитків, включаючи витрати на поліпшення якості землі, а також неoderжані доходи. Спори з цих питань вирішуються судом.

3. Майно селянського (фермерського) господарства, яке припиняє свою діяльність, використовується в першу чергу для розрахунків по оплаті праці найманих осіб, виконання зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими кредиторами. Решта майна залишається у спільній сумісній власності членів селянського (фермерського) господарства або розподіляється між ними за домовленістю. За відсутності згоди спір вирішується судом.

4. У разі припинення діяльності селянського (фермерського) господарства до закінчення терміну надання господарству податкових пільг господарство сплачує до бюджету за весь період його діяльності суму податку, обчислену в розмірі, встановленому для селянського (фермерського) господарства, крім випадків, передбачених пунктами 3, 4 статті 29 цього Закону, та вилучення (викупу) земельної ділянки для державних або громадських потреб.

Р О З Д І Л VII

КАДРОВЕ І НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

СТАТТЯ 31. ПІДГОТОВКА І ПЕРЕПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів для селянських (фермерських) господарств здійснюються Міністерством сільського господарства і продовольства України, Міністерством освіти України через мережу професійно-технічних і професійних училищ, вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ за рахунок державного, республіканського (Республіки Крим) та місцевих бюджетів, Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств і власних коштів селянських (фермерських) господарств.

СТАТТЯ 32. НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

Проведення досліджень і підготовка рекомендацій щодо організації виробництва в селянських (фермерських) господарствах, розвитку науково-технічного прогресу, впровадження компактного устаткування на базі новітніх ресурсозберігаючих технологій забезпечуються мережею науково-дослідних установ за рахунок державного бюджету, Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств і власних коштів селянських (фермерських) господарств.

Р О З Д І Л VIII

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНУ

СТАТТЯ 33. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЦЬОГО ЗАКОНУ ЩОДО СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

За порушення положень цього Закону щодо створення селянського (фермерського) господарства та його функціонування посадові особи та громадяни притягаються до

цивільної, адміністративної або кримінальної відповідальності згідно з законодавством України.

Президент України
Л.КРАВЧУК
м. Київ, 20 грудня 1991 року
№ 2009-XII